

บทที่ 5

ผลกระทบทของการคุ้มครองสิทธิของประชาชนของไทยที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน
ตำรวจและประชาชน

ในบทที่ 3 ได้กล่าวถึงบทบัญญัติที่เป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในส่วน
ที่เกี่ยวกับการจับ และการตรวจค้นตามหลักกฎหมายในประเทศไทย ซึ่งสรุปได้ว่า ตาม
หลักกฎหมายภายในประเทศไทยนั้น มีบทบัญญัติที่เป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการ
ถูกจับกุมและตรวจค้น คือ

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
3. ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา

พ.ศ. 2523

4. ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นมิได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของเจ้าพนักงาน
ตำรวจและต่อประชาชน ซึ่งผลกระทบทดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียหลายประการ
ดังจะได้อธิบายต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับรวมทั้งฉบับปัจจุบัน มิได้ให้หลัก
ประกันคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในส่วนที่เกี่ยวกับการจับและการตรวจค้นไว้โดย
ละเอียดในรัฐธรรมนูญ แต่ได้โยนไปหาบทบัญญัติของกฎหมายอื่น ซึ่งก็ได้แก่ประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญานั้นเอง (1) ดังนั้นหลักประกันของประชาชนจึงขึ้นอยู่กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเพียงกฎหมายธรรมดา มีโทษกฎหมายสูงสุด ถ้าจะกล่าวถึงหลักการที่ถูกต้องตามทฤษฎีแล้ว หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนควรมีบัญญัติไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศ ดังเช่นรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้วางหลักไว้อย่างเด่นชัดว่า การจับกุมและตรวจค้นบุคคล และเคหสถานนั้น รัฐจะกระทำต่อประชาชนโดยพลการไม่ได้ เพราะจะต้องมีเหตุอันควร (Probable cause) การที่มีบทบัญญัติเช่นนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ ย่อมเป็นผลดีต่อประชาชน เพราะรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ หากมีกฎหมายอื่นใดที่ออกมาจำกัดสิทธิเสรีภาพอันเป็นการขัดกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ กฎหมายนั้นย่อมไม่มีผลบังคับ และการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น ทำได้ยากกว่าการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายธรรมดา ซึ่งมีผลทำให้หลักประกันของประชาชนเป็นสิ่งที่มั่นคงถาวรตลอดไปยากที่จะถูกริรจนได้

สำหรับในประเทศอังกฤษ อังกฤษเป็นประเทศที่มีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษร กฎหมายทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญหรือไม่ก็ตาม อาจถูกเปลี่ยนแปลง ล้มเลิก แก้ไขได้โดยรัฐสภา (Parliament) เสมอ กฎหมายคุ้มครองสิทธิเสรีภาพก็อยู่ในเงื่อนไขที่จะถูกเปลี่ยนแปลงตามที่กล่าวมาเช่นกัน แต่ในทาง

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 (ฉบับปัจจุบัน) มาตรา 28 บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกาย การจับกุม คุมขัง หรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย"

ปฏิบัติเป็นประเพณีกันมาตลอดว่า ในยามบ้านเมืองปกติจะต้องมีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ
ของประชาชนกันอย่างแข็งขัน ในยามที่บ้านเมืองคับขันอยู่ในภาวะสงครามก็อาจมีการออก
ข้อจำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพอยู่บ้าง

เมื่อย้อนกลับมาดูในประเทศไทย ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีรัฐธรรมนูญบัญญัติ
ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา จึงอาจเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา
ได้ ซึ่งโดยหลักการที่ถูกต้องตามทฤษฎีแล้ว สิทธิเสรีภาพของประชาชนในส่วนนี้ควรจะมิบัญญัติ
ไว้ในรัฐธรรมนูญให้ชัดเจน เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา ดังเหตุผลที่ไถ่กล่าวมาข้างต้น แต่โดย
ที่วิวัฒนาการทางการเมืองของประเทศไทยแตกต่างไปจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศ
อื่น ๆ กล่าวคือ ประเทศไทยเรามีการปฏิวัติรัฐประหารบ่อยครั้ง และการปฏิวัติรัฐประหาร
แต่ละครั้งก็จะมี การเปลี่ยนแปลงแก้ไข และยกเลิกรัฐธรรมนูญทุกครั้ง ผลจึงกลับกลายเป็นว่า
รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด กลับกลายเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ง่ายกว่า ประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายธรรมดา ประเทศไทยมีการยกเลิกเปลี่ยนแปลง
แก้ไขรัฐธรรมนูญมาแล้วหลายครั้ง แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้บังคับมาตั้งแต่
ปีพุทธศักราช 2477 มีการแก้ไขเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังนั้นหลักประกันของประชาชนในส่วน
ที่เกี่ยวกับการจับและการตรวจค้น แม้จะไม่มีบัญญัติไว้ชัดเจนในรัฐธรรมนูญก็ไม่มีผลประการใด
ตรงกันข้าม การที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายธรรมดา
นั้น กลับกลายเป็นหลักประกันที่มั่นคงกว่าเสียอีก ผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน
ตำรวจและประชาชนในส่วนที่เกี่ยวกับการจับกุม และตรวจค้น ตามรัฐธรรมนูญจึงไม่มีผลแต่ประการใด

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดหลักคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ
ของประชาชนจากการจับกุมและตรวจค้นที่ไม่ชอบธรรมไว้หลายมาตรา ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าว

อาจแยกเป็นมาตรการควบคุมก่อนการจับการคน และมาตรการควบคุมหลังการจับการคน ซึ่งมีผลกระทบทั้งผลดีและผลเสีย ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจและประชาชนดังนี้

1. มาตรการควบคุมก่อนการจับการคน ตามที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรการนี้อาจแยกออกเป็นการออกหมาย (ตลอดจนการใช้กุลพิณิจก่อนจับกุมและตรวจคน) และการขอความเห็นชอบในการจับกุม การขอความเห็นชอบในการจับกุมมิใช่เป็น เรื่องที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่เป็น เรื่องที่มีกำหนดไว้ในข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปอีกส่วนหนึ่งต่างหาก ดังนั้น ในส่วนของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เป็นมาตรการควบคุมก่อนการจับการคน จึงมีเพียงเรื่องของการออกหมาย ตลอดจนการใช้กุลพิณิจก่อนจับกุมและตรวจคน ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งผลดีและผลเสียต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจและประชาชนดังนี้

ผลดี

1. การจับ การคน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังบังคับให้ต้องมี การออกหมายก่อนก็ดี การจับ การคน กรณีที่ได้รับยกเว้นว่าให้ทำได้โดยไม่ต้องออกหมาย แต่ต้องมีเหตุอันควรสงสัยก็ดี ย่อมเป็นวิธีการป้องกันมิให้เกิดการจับ การคน โดยอำเภอใจขึ้น เพราะจะต้องมีการกลั่นกรองถึงเหตุอันควรก่อนว่า จะสมควรที่จะจับหรือคนหรือไม่ ทำให้เป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้ประการหนึ่ง

2. การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจชั้นผู้ใหญ่ออกหมายได้ ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจเป็นไปด้วยความคล่องตัวและรวดเร็ว เพราะการออกหมายเป็นไปโดยองค์กรตำรวจด้วยกันเอง หากให้

องค์กรอื่นเป็นผู้ออกมาแล้วจะทำให้ล่าช้า โดยเฉพาะในพื้นที่ที่การคมนาคมไม่สะดวก การเดินทางลำบาก หากจะต้องรอให้องค์กรอื่นออกมา จะเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดก็เวลาที่จะหลบหนีหลีกหนีหรือเคลื่อนย้ายสิ่งของต้องสงสัยออกไปได้

3. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานตำรวจใช้ดุลพินิจก่อนการจับกุมตรวจค้นได้ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัย หรือเหตุอันควรเชื่อว่า . . . . ซึ่งการเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจนี้ ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับกุมหรือตรวจค้นได้ในทันที ทำให้เกิดผลคือการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิด เพราะผู้กระทำผิดไม่มีเวลาที่จะหลบหนี หรือเคลื่อนย้ายสิ่งของต้องสงสัยออกไปได้ และในทางตรงข้ามก็เป็นการบังคับเจ้าพนักงานตำรวจให้ใช้ดุลพินิจให้รอบคอบ ก่อนจับกุมหรือตรวจค้นอีกด้วย

4. ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาในข้อ 2 และข้อ 3 ย่อมส่งผลดีไปถึงประชาชนผู้ได้รับความเสียหาย เพราะเจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับกุมตัวผู้กระทำผิดมาได้โดยรวดเร็ว

ผลเสีย

1. การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายอมให้เจ้าพนักงานตำรวจออกมาให้กันเองได้ ทำให้คุณค่าของหมายค้นความสำคัญลงไปมาก เพราะผู้ออกมาและผู้ปฏิบัติตามหมายเป็นองค์กรฝ่ายเดียวกัน การวินิจฉัยข้อเท็จจริงต่าง ๆ อาจจะขาดความเป็นกลางลงไปได้เป็นอย่างมาก

2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "เหตุอันควร" ไว้ด้วยเหตุนี้เอง ความหมายของ "เหตุอันควร" จึงคลุมเครือและเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานตีความหมายและใช้ไปในทางที่มีขอบอันเป็นการวิครอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างมาก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเช่นกรณี ตามอนุมาตรา 3 ของมาตรา 78 ซึ่งกฎหมายยอมให้เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมผู้ใดก็ได้ "เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้น

ไ้กระทำความผิดมาแล้ว และจะหลบหนี" ซึ่งจะต้องมีข้อเท็จจริงมากน้อยเพียงใด จึงจะถือว่า "มีเหตุอันควรสงสัย" ดังนั้นควรจะต้องมีการวางแผนทางเป็นบรรทัดฐานไว้ เพื่อให้เจ้าพนักงานตำรวจไ้ทราบและถือเป็นหลักปฏิบัติในการจับกุมบุคคล มิฉะนั้นแล้ว ก็อาจมีการกลั่นแกล้งจับกุมโดยไม่ชอบธรรมขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายไ้ให้อำนาจที่สำคัญยิ่งแก่เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับ คือ การค้นตัวผู้ถูกจับ ตามมาตรา 85 ซึ่งกล่าวไว้ว่า "เจ้าพนักงานผู้จับ.... มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจให้เป็นพยานหลักฐานไ้" ซึ่งผลแห่งการค้นนี้อาจพบสิ่งของผิดกฎหมายซึ่งอาจใช้เป็นพยานในการดำเนินคดีแก่ผู้ถูกจับไ้ ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วอาจไม่มีเหตุอันควรสงสัยในการจับกุมตั้งแต่แรกเลยก็ไ้ บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 93 ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับมาตรา 78 อนุมาตรา 3 กล่าวคือ มีความคลุมเครือและเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานตำรวจใช้อำนาจโดยไม่ชอบธรรมไ้โดยง่าย เพราะ มาตรา 93 ยอมให้มีการค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะสถานไ้ หากเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งอยู่ในระดับยศหรือตำแหน่งใด ๆ ก็ไ้ "มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งไ้มาได้โดยการกระทำความผิด หรือซึ่งมีไ้เป็นความผิด" ปัญหาที่เช่นเดียวกับกรณี มาตรา 78 อนุมาตรา 3 กล่าวคือ ข้อเท็จจริงมากน้อยเพียงใด จึงจะถือว่า "มีเหตุอันควรสงสัย" ที่เจ้าพนักงานตำรวจจะล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในที่สาธารณะสถานด้วยการค้นตัวประชาชนไ้แล้ว ในสหรัฐอเมริกา ศาลเป็นผู้วางบรรทัดฐานโดยการตัดสินคดีไ้มากมายจนเกิดเป็นหลักกฎหมายที่ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้มีอำนาจในการจับกุม ตรวจค้น สามารถทราบล่วงหน้าไ้ว่า กรณีอย่างใดจึงจะทำการจับกุม ตรวจค้นไ้ กรณีอย่างใดที่จะกระทำมิไ้ อันมีผลเป็นการให้หลักประกันแก่ประชาชนของเขาในอันที่จะไม่ถูกล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพโดยไม่ชอบธรรม (1) สำหรับศาลไทยนั้น ยังมีไ้ไ้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาข้อนี้มากนัก เช่น พิจารณาจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่

(1) ฎีกาเลขที่ 2

1082/2507 ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้นในที่สาธารณสถาน ตามมาตรา 93 ศาลฎีกาเห็นว่าเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจค้นตัวจำเลยได้โดยศาลตัดสินว่า "ปรากฏว่าผู้ค้นเป็นเจ้าพนักงานตำรวจได้ติดตามคนร้ายปล้นทรัพย์หนีข้ามท้องที่มาและได้ร่วมกับตำรวจในท้องที่ทำการติดตาม และมีเหตุสงสัยอันควรที่จะทำการค้น คือ สงสัยว่าจะมีอาวุธปืนและของผิดกฎหมายจึงทำการค้นจำเลยได้โดยไม่จำเป็นต้องมีหมายค้น" ซึ่งเห็นได้ว่า ศาลมิได้ให้แนวทางไว้เลยว่า ข้อเท็จจริงอย่างไรที่ถือได้ว่า "มีเหตุอันควรสงสัย" หากศาลจะกล่าวเพิ่มเติมให้เกิดเป็นหลักกฎหมายขึ้นมาว่ากรณีนี้ถือว่า "มีเหตุอันควรสงสัย" แล้ว เช่น เพราะว่าเจ้าพนักงานตำรวจผู้ค้นได้ติดตามคนร้ายปล้นทรัพย์หนีข้ามท้องที่มา และเจ้าพนักงานตำรวจสืบทราบมาว่าคนร้ายได้หลบหนีมายังสถานที่เกิดเหตุ และเจ้าพนักงานตำรวจทราบว่าคนร้ายมีลักษณะท่าทาง ใกล้เคียงกับจำเลย นอกจากนั้นเมื่อจำเลยพบเจ้าพนักงานตำรวจ ก็แสดงอาการพิรุธโดยทำหน้าวิ่งหนีทันที เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ความหมายของคำว่า "เหตุอันควร" ซึ่งคลุมเคลืออยู่มาก คอยกระจางชัดขึ้น และหากศาลสูงตัดสินคดีอื่น ๆ ที่มีประเด็นในเรื่อง "เหตุอันควร" และวางแนวทางไว้ให้ใกล้เคียงกัน อีกหลาย ๆ คดี ในที่สุดก็จะเกิดเป็นบรรทัดฐานให้หลักประกันแก่ประชาชนอย่างมั่นคงพอควร

3. จากข้อ 1 และข้อ 2 ดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนซึ่งอาจถูกค้นแก้งจากการกระทำของเจ้าพนักงานตำรวจได้

2. มาตรการควบคุมหลังการจับ การค้น ดังที่ได้อธิบายไว้ในตอนที่ 4 ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดมาตรการควบคุมหลังการจับ การค้น ออกไปเป็น 3 กรณีคือ

2.1 การร้องขอให้ศาลปล่อย เพราะถูกควบคุมโดยมิชอบ ตามมาตรา 90 มาตรการนี้ยอมก่อให้เกิดผลคือประชาชนจากการจับกุมอันมิชอบของเจ้าพนักงาน เป็นมาตรการที่กำหนดให้ศาลเข้ามาเกี่ยวข้องทั้ง ๆ ที่คดียังไม่ไปสู่ศาล เป็นการควบคุม

อำนาจการจับกุมตัวของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยผู้ที่ถูกควบคุมตัวมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ปล่อยตัวไปไม่ได้ แต่มาตรการนี้ก็มีความเสี่ยงที่ว่า การที่จะพิสูจน์ต่อศาลว่าการจับกุมนั้นกระทำไปโดย "ปราศจากเหตุอันควรสงสัย" ก็เป็นเรื่องที่พิสูจน์ได้ยากและเสียเวลาดานาน ดังนั้นในศาลไทยจึงไม่ค่อยจะมีกรณีทำนองนี้เกิดขึ้น

2.2 การนำตัวผู้ถูกจับมายังศาลโดยเร็วหลังการจับ ตามมาตรา 87 ซึ่งมีผลต่อกับผู้ถูกจับกุมที่จะได้รับการสอบสวนที่รวดเร็ว และเปิดโอกาสให้องค์กรภายนอกคือ ศาลเข้ามามีส่วนในการเร่งรัดการดำเนินการ เจ้าพนักงานตำรวจ ศาลมีอำนาจที่จะไต่สวน หากไต่สวนแล้วเห็นว่า การควบคุมผู้ต้องหาต่อไปจะเกิดความไม่เป็นธรรมศาลก็มีอำนาจที่จะไม่ออกหมายขังให้ต่อไป แต่มาตรการตามมาตรา 87 นี้ก็มีความเสี่ยงในแง่ที่ว่า ศาลมักจะออกหมายขังตามที่เจ้าพนักงานตำรวจร้องขอเสมอ โดยมิได้มีการตรวจสอบถึงความจำเป็นในการควบคุมผู้ต้องหา

2.3 การไม่ยอมรับพยานหลักฐานที่ได้มาจากการจับ การค้น ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย รายละเอียดในเรื่องนี้ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 ซึ่งมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจและประชาชน อันมีทั้งผลดีและผลเสีย กล่าวคือ

ผลดี เป็นการยับยั้ง (deter) มิให้เจ้าพนักงานตำรวจล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ผลเสีย

1. การไม่ยอมรับพยานหลักฐานอาจมีผลให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกปล่อยตัวไป

ในคดีบางประเภท พยานหลักฐานบางชิ้นมีความสำคัญอย่างมากที่จำเป็นจะต้องเสนอต่อศาลเพื่อที่ศาลจะได้ใช้ในการวินิจฉัยความผิดของจำเลย เช่น ยาเสพติด หรือ ปืน ในความผิดฐานครอบครองยาเสพติด หรือครอบครองปืนไม่มีทะเบียน หรือ

วัตถุที่ไว้ในการเล่นการพนันในความผิดฐานการเล่นการพนัน เป็นต้น พยานหลักฐานเหล่านี้ ถ้าได้มาโดยวิธีการอันมิชอบและศาลจะรับฟังมิได้แล้ว ก็เป็นการบังคับให้อัยการจำต้อง ถอนฟ้องคดีนั้นไปในตัว เพราะถ้าฟ้องร้องต่อไปศาลก็จะยกฟ้อง ซึ่งผลก็คือ ผู้กระทำความ ผิดจะถูกปล่อยตัวไปในที่สุด

ในคดีประเภทอื่น ๆ ซึ่งพยานหลักฐานที่รับฟังไม่ได้นั้นมีความสำคัญไม่มากนัก เช่น มีคชของกลางในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย การไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานนั้น อาจจะไม่ส่งผลทำให้คดีนั้นต้องเสียไป ถ้าอัยการยังสามารถนำพยานอื่น ๆ เช่น พยานบุคคล ผู้เห็นเหตุการณ์มาเบิกความต่อศาลได้ อย่างไรก็ตามการห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบาง ชิ้นที่ได้มาโดยวิธีการอันมิชอบทั้ง ๆ ที่พยานนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยผิด เป็นการเพิ่ม ภาระให้แก่อัยการที่จะต้องแสวงหาพยานอื่น ๆ ที่รับฟังได้ให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะ อัยการมีหน้าที่จะต้อง "พิสูจน์โดยปราศจากความสงสัยตามสมควร (Proof beyond reasonable doubt)" ว่าจำเลยมีความผิดจริงตามที่ถูกฟ้อง หากอัยการไม่ สามารถหาพยานอื่น ๆ ได้อีก และพยานที่เสนอให้รับฟังได้นั้นมีน้อยชิ้นเกินไป ศาลอาจ จะไม่แน่ใจว่าจำเลยกระทำผิดจริง และในบางกรณีอาจจะต้องตัดสินยกฟ้องไปเลยก็ได้

2. การไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานอาจมีผลกระทบทำให้เจ้าพนักงานกระทำ การอันมิชอบบางอย่าง

การกระทำอันมิชอบของเจ้าพนักงานที่อาจเกิดขึ้นได้ คือการให้การเท็จ (perjury) เพื่อให้ศาลเห็นว่าวิธีการที่ได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้นถูกต้องชอบด้วยกฎหมาย แล้ว ในสหรัฐอเมริกาได้มีการทำวิจัยพบว่าเจ้าพนักงานตำรวจจงใจให้การเท็จอยู่เป็นประจำ เช่น กรณี "ของกลางตก" (dropsy case) โดยเจ้าพนักงานจะให้การว่าจำเลยทิ้ง พยานหลักฐานของกลาง (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นยาเสพติด) ในที่สาธารณะทันทีที่จำเลยเห็น

เจ้าพนักงาน การที่ให้การ ไป เช่นนั้นก็เพื่อที่จะให้ศาลเห็นว่าเจ้าพนักงานมิได้กระทำการอันมิชอบเพราะ ไล่ของกลางมากจากการ เก็บตก มิได้เกิดจากการค้นหรือยึดแต่อย่างใด ทั้ง ๆ ที่ตามความเป็นจริงแล้ว เจ้าพนักงานอาจได้พยานของกลางนั้นมาจากจำเลยโดยการค้นตัวอันมิชอบด้วยกฎหมายก็ได้

นอกจากนั้นแล้ว บางกรณีเจ้าพนักงานตำรวจอาจแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบโดยสมคบกับผู้กระทำความผิดด้วยการจูงใจจับ ค้น หรือ ยึด พยานหลักฐานจากผู้กระทำความผิดนั้นอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมายทั้งนี้เพื่อให้พยานหลักฐานนั้นเสียไปรับฟังไม่ได้ ในขณะที่เดียวกันกับที่ประชาชนก็อาจเข้าใจว่าเจ้าพนักงานได้กระทำการรักษากฎหมายตามหน้าที่อย่างดีแล้วทุกอย่าง แต่ศาลต่างหากที่เคร่งครัดในกฎหมายมากเกินไปไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มานั้นเอง

อย่างไรก็ดี เนื่องจาก ผลเสียมีมากครั้งที่กล่าวมาศาลไทยจึงไม่ได้ถือเคร่งครัดในเรื่องนี้นัก โดยตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 837/2483 ที่กล่าวมาแล้วศาลได้ตีความตามมาตรา 226 ในความหมายของคำว่า "โอบม็อบ" ในแคบลงและยอมรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว ดังนั้น ผลเสียตามข้อ 1 จึงไม่เกิดขึ้นในศาลไทย

ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523

นับตั้งแต่ได้มีการออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ฉบับที่ 1, ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 เป็นต้นมา ได้ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางว่า ข้อบังคับดังกล่าวจะมีผลดีหรือผลเสียเพียงใด มีประชาชนส่วนมากเข้าใจกันว่า การออกข้อบังคับดังกล่าวก็เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการกระทำของเจ้าพนักงาน และเป็นการลดทอนการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานลง เพราะอำนาจที่เจ้าพนักงานมีอยู่ปัจจุบันมากเกินไป ความเข้าใจดังกล่าวนี้ก็นับว่าถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ไม่ถูกต้องไปทั้งหมด เพราะทุกคนมักจะมองไปในแง่ที่เป็นการคุ้มครองประชาชนต่อการกระทำของเจ้าพนักงาน แต่หากจะมองกันลงไปให้ลึกซึ้งแล้ว จะเห็นได้ว่า การใช้อำนาจของเจ้าพนักงานนั้นก็เพื่อเป็นการป้องกันปราบปรามการกระทำผิด เพราะไม่มีระบบกระบวนการยุติธรรมใดเลยที่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดกฎหมายมาลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่โดยไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของประชาชน การให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนจะต้องคำนึงถึงความสงบเรียบร้อยส่วนใหญ่ว่า มีไข่มุกแจะให้ความคุ้มครองกันมากเกินไปจนกระทั่งผู้กระทำผิดหนีบยกเอาความคุ้มครองนั้นมาเป็นข้ออ้าง หรือข้อต่อสู้เพื่อสนับสนุนในการกระทำผิด จนกระทั่งกลายเป็นการคุ้มครองผู้ต้องหาไป

อย่างไรก็ดี เท่าที่การไขข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 ฉบับที่ 1, ฉบับที่ 2, และฉบับที่ 3 นี้ตลอดมาก็พอจะประมวลผลดีผลเสียตลอดจนอุปสรรคและข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ไว้ดังนี้

ผลดี

ข้อบังคับนี้ออกมาก็เพื่อคุ้มครองผู้ต้องหาต่อการกระทำที่มิชอบของเจ้าพนักงาน ดังนั้นจึงมีผลดีสำหรับเป็นการป้องกันเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือเจ้าพนักงานที่ชอบจับกุมแบบจับเหวี่ยงแห คือสงสัยอะไรก็จับเสียหมด ไม่ได้ใช้ดุลยพินิจพิจารณาพยานหลักฐานตาม

สมควร เสียก่อน ข้อบังคับนี้จะมีผลทำให้การจับกุมของ เจ้าพนักงานเป็นไปโดยรอบคอบยิ่งขึ้น

ผลเสียตลอดจนอุปสรรคและข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามข้อบังคับ

แม้ข้อบังคับนี้จะมีผลดีทั้งที่ไกลลวามาแล้วก็ตาม แต่ทั้งในทางทฤษฎีและในทางปฏิบัติก็ก่อให้เกิดปัญหามากมายแก่ประชาชนซึ่งส่วนมากเป็นผู้เสียหาย และก่อให้เกิดอุปสรรคข้อขัดข้องแก่เจ้าพนักงานปฏิบัติหลายประการ พอสรุปได้ดังนี้

1. เจตนารมณ์ของ ข้อบังคับนี้ ก็เพื่อคุ้มครองเสรีภาพส่วนบุคคลของประชาชนจากการกระทำอันมิชอบของเจ้าพนักงาน แต่หากจะได้มีการพิจารณาอย่างลึกซึ้งแล้วจะเห็นว่า ผู้เสียหายหรือผู้บริสุทธิ์ได้รับความกระทบกระเทือนเป็นอย่างมาก ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายทางกิตติมศักดิ์จะให้เจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองติดตามจับกุมตัวคนร้ายมาได้โดยรวดเร็ว ยิ่งถ้าเป็นคดีที่เป็นที่ชกแจงแน่นอนแล้ว ผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด เช่นมีการฆ่ากันตาย มีพยานรู้เห็นกันหลายคน โดยจากการสอบสวนควยวาจาทางเบื้องต้น พยานทุกคนยืนยันว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด และขณะนั้นกำลังจะหลบหนี หากเจ้าหน้าที่บ้านเมืองสามารถติดตามไปในทันทีก็จะไล่ตัวผู้กระทำผิดแต่อาจจะต้องมาสอบสวนพยานทีละคนแล้ว เสนอรับความเห็นชอบในการจับกุม ก็จะทำให้หลายรายผู้กระทำผิดมีโอกาหลบหนีไปไ้มากขึ้น ผลร้ายก็ตกอยู่แก่ประชาชน เพราะสังคมใดที่คนรับอาชญากรรมเข้ามาอีกคนหนึ่ง และก็จะทำความเสียหายให้เกิดขึ้นแก่สังคมต่อไปอีกไม่มีที่สิ้นสุด

2. การที่ผู้เสียหายมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ก็มุ่งหวังที่จะให้พนักงานสอบสวนดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดให้ได้โดยเร็ว แต่การจับกุมจะต้องเสนอขอความเห็นชอบก่อน จึงทำให้มีการหลีกเลี่ยงการเสียเวลาโดยวิธีการให้ผู้เสียหายเป็นผู้ชี้ให้จับโดยแจ้งว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว ผลก็คือ ผู้เสียหายซึ่งต้องการให้จับกุมมีความรู้สึกว่าเขาจะต้องมาร่วมกับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในการติดตามจับกุมตัวคนร้ายทั้ง ๆ ที่เขาเสียภาษีอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยให้กับรัฐ จึงควรได้รับบริการที่ดีจากรัฐ มิใช่เขาจะต้องมาร่วมมือลงมือทำงานควย

กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และในความผิดบางความผิดที่ผู้ต้องหาและผู้เสียหายมีความสนิทสนมกันมาก่อน เช่นในคดีตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ฯ เขาจะไม่อยากไปชี้ให้จับกุม เขาอยากจะทำอะไรที่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองดำเนินการไปฝ่ายเดียว โดยตัวเขาเองจะไม่แสดงออกมากนัก แต่หากไม่รีบจับกุม ผู้ต้องหาอาจหลบหนี ดังนั้นเขาจึงจำเป็นต้องไปชี้ให้จับกุม ๆ ที่เป็นเรื่องที่เขาไม่ต้องการพบหน้าผู้ต้องหาเลยในขณะนั้น

3. เนื่องจากผู้มีอำนาจให้ความเห็นชอบในการจับกุมมีหลายท่าน ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความแตกต่างในการให้ความเห็นชอบ ยกตัวอย่างคดีหนึ่งในเขตท้องที่สถานีตำรวจนครบาลบางรัก พนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเสนอความเห็นชอบในการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดรายหนึ่ง แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับความเห็นชอบ และในคดีเดียวกันนั้นได้เสนอความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่งโดยสอบสวนพยานเพิ่มเติม ซึ่งมีได้เป็นประเด็นสำคัญในคดีมากนัก ผู้มีอำนาจให้ความเห็นชอบอีกท่านหนึ่งกลับให้ความเห็นชอบในทันที หากเป็นอยู่เช่นนั้นน่าจะเป็นเรื่องที่น่ากลัวมาก เพราะเท่ากับว่าเสรีภาพของบุคคลขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิดและอาจจะขึ้นอยู่กับอารมณ์ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ เสรีภาพของบุคคลควรขึ้นอยู่กับตัวบทกฎหมายที่มีวิธีการบังคับใช้ที่แน่นอนตายตัว ใช้บังคับกับทุกคนเสมอหน้ากันภายใต้วิธีการเดียวกัน หากประชาชนคงอยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกันแล้ว สังคมนั้นก็จะไม่สุขอยู่ได้

4. ผู้มีอำนาจให้ความเห็นชอบส่วนมากเป็นนักปกครอง มีชั้นักกฎหมาย การจับกุมคุมขังบุคคลเป็นเรื่องของกฎหมายมิใช่เป็นเรื่องการปกครอง ดังนั้นหากได้นักปกครองเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยจับกุมคุมขังบุคคลแทนที่จะเป็นนักกฎหมาย ก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนได้ เพราะการวินิจฉัยตีความกฎหมายของนักปกครองและนักกฎหมายแตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ถ้ามีคดีเกิดขึ้นในท้องที่และผู้ต้องหาเป็นผู้มีอิทธิพลทั้งทางพระเดชและพระคุณสูงใน

ห้องที่ หากจับกุมตัวผู้ต้องหาแล้วจะมีการเดินขบวนประท้วง เกิดความวุ่นวายขึ้นได้ เมื่อเป็นเช่นนี้นักปกครองยอมไม่กล้าจับกุม ดังเช่นที่รัฐบาลสมัยหนึ่งเคยสั่งให้พนักงานอัยการถอนฟ้อง จนเกิดเหตุวุ่นวายมาครั้งหนึ่งแล้ว เหตุที่ไม่จับกุมเพราะ นักปกครองมีวิญญาณของนักปกครองซึ่งถ้าใครทำผิดยอมมีการให้อภัย เช่น พอปกครองลูก แต่นักกฎหมายจะไม่เป็นเช่นนั้น นักกฎหมายจะดำเนินการตามกฎหมายเสมอไม่ว่าผู้กระทำผิดจะเป็นใครมีฐานะหรือมีอิทธิพลเพียงใด จึงเห็นได้ว่า การให้นักปกครองมาวินิจฉัยสั่งการนักกฎหมายนั้นยอมทำให้เกิดความเสียหายต่อความเป็นธรรมเป็นอย่างยิ่ง และอีกประการหนึ่ง การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งต้องรักษากฎหมายนั้น เป็นเรื่องที่คงใช้ผู้มีหน้าที่และความรู้ความเข้าใจกฎหมายอย่างถ่องแท้ เพราะหากผิดพลาดแล้วศาลยอมยกฟ้อง หรืออาจเกิดความเสียหายอื่น ๆ จึงควรใช้ผู้มีหน้าที่และความรู้ในเรื่องนี้โดยเฉพาะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการ

อนึ่ง ได้เคยปรากฏว่าผู้ว่าราชการจังหวัดบางจังหวัดได้มอบอำนาจให้นายอำเภอเป็นผู้ให้ความเห็นชอบภายในเขตอำเภอ และนายอำเภอบางท้องที่ได้มอบหมายให้เกษตรอำเภอ สหกรณ์อำเภอ สรรพสามิตอำเภอ เป็นผู้ให้ความเห็นชอบ ซึ่งผู้ที่ได้รับมอบหมายจากนายอำเภอคงกลัว ไม่สันทัดงานเกี่ยวกับการสอบสวนวินัยคดี จึงไม่กล้าตัดสินใจโดยง่าย เบี่ยงให้รอนายอำเภอกลับจากราชการเสียก่อน ผลเสียหายจึงต้องตกอยู่แก่ประชาชนผู้สุจริต ส่วนผู้กระทำผิดหรือคนร้ายนั้นกลับได้รับความคุ้มครองไป เพราะการที่ผู้ใดได้รับมอบหมายไม่กล้าวินิจฉัยสั่งการ ยอมทำให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสและเวลาที่จะหลอกรอกหลบหนีไปไต่มาขึ้น และการวินิจฉัยสั่งการโดยผู้ที่ไม่มีความรู้ความสามารถในทางสอบสวนหรือกฎหมาย ย่อมเป็นผลเสียต่อรูปคดีอีกด้วย

5. ความชอบบังคับขอยกเว้นให้จับกุมได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบของผูกรณี
 หนึ่ง คือ ในกรณีฉุกเฉินและจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งไม่มีใครสามารถวางบรรทัดฐานได้ว่า
 อย่างไรถึงจะเป็นกรณีฉุกเฉินและจำเป็นอย่างยิ่ง แม้แต่ศาลฎีกาก็ยังไม่อาจวางบรรทัดฐาน
 ในเรื่องนี้ไว้ได้ ปัญหาจึงเกิดขึ้นในทางปฏิบัติซึ่งผู้มีส่วนในการปฏิบัติที่มากที่สุดก็คือตำรวจ
 ระดับต่ำกว่าพนักงานสอบสวน ความรู้ความเข้าใจของเขาเหล่านั้นจะไปเทียบเท่ากับผู้มี
 อำนาจให้ความเห็นชอบในการจับกุมได้อย่างไร กรณีอย่างหนึ่งเขาอาจจะเห็นว่า เป็นกรณี
 ฉุกเฉินและจำเป็นอย่างยิ่ง แต่ผู้มีอำนาจให้ความเห็นชอบอาจเห็นว่าไม่ฉุกเฉินและจำเป็น
 อย่างยิ่ง เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะเกิดความไม่แน่นอนในการปฏิบัติ ผลที่ติดตามมาอย่างเลื่องไม่ได
 ก็คือ ถ้ามีกรณีสงสัยว่าจะฉุกเฉินหรือจำเป็นอย่างยิ่งหรือไม่ก็จะไม่มีใครกล้าเสี่ยงไปจับกุม
 และในที่สุดอาชญากรก็จะหลุดรอดจากการจับกุมไปก่อความเสียหายให้แก่ประชาชนอีกต่อไป

6. ในคดีบางคดีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดแล้วหลบหนีไปในทันที หากเจ้าพนักงาน
 ตำรวจได้รับติดตามไปโดยกระชั้นชิด โอกาสที่จะจับกุมตัวได้ก็มีมากขึ้น แต่ถ้าหากต้องรอ
 สอบสวนพยานแล้วขอความเห็นชอบในการจับกุม ย่อมจะทำให้ล่าช้าเป็นอุปสรรคต่อการติดตาม
 จับกุมผู้กระทำความผิดในทันที และโดยเฉพาะในท้องที่ที่อยู่ห่างไกล ทางคมนาคมไม่สะดวก ต้อง
 ข้ามน้ำข้ามหามา การขอความเห็นชอบในการจับกุมก็จะล่าช้ายิ่งขึ้น

7. ปัจจุบันการทำงานของเจ้าพนักงานตำรวจจะทำกันตลอด 24 ชั่วโมง โดย
 เฉพาะตำรวจระดับตั้งแต่สารวัตรขึ้นไป จะไปไหนมาไหนจะต้องติดตามตัวได้ตลอดเวลา ซึ่งก็
 เป็นผลดีต่อการปราบปรามอาชญากรรมซึ่งต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง แต่ปัญหา
 ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเสนอความเห็นชอบในการจับกุม ๆ ได้เกิดขึ้น กล่าวคือผู้มีอำนาจให้
 ความเห็นชอบบางท่าน เวลาไปรับประทานอาหารกลางวันหรือเวลาไปกิจธุระอื่น ๆ ใช้เวลา

นานมากและโดยเฉพาะในวันหยุดราชการหรือนอกเวลาราชการ เมื่อไม่อยู่ ณ ที่ทำการไม่ทราบว่าจะไปที่ไหน ติดตามตัวก็ไม่ได้ พนักงานสอบสวนจะต้องไปรอกอย ทำให้การติดตามจับกุมตัวผู้กระทำผิดต้องล่าช้าออกไปอีก เวลาที่เสียไปโดยการรอกอย แม้เพียง 1 - 2 ชั่วโมง หากจะหลบหนีโดยใช้พยานพาหนะแล้ว จะหนีไปได้ไกลมากทีเดียว

8. โดยปกติเมื่อมีความผิดเกิดขึ้น การสอบสวนพยานบุคคลที่ไม่ยอมร่วมมือกับเจ้าพนักงานตำรวจก็เป็นไปโดยยากลำบากอยู่แล้ว เพราะอุปนิสัยของคนไทยโดยทั่วไปมักจะไม่ค่อยอยากที่จะยุ่งเกี่ยวกับเรื่องของคนอื่น โดยเฉพาะการที่มาให้การเพื่อเป็นผลร้ายแก่คนอื่นนั้นตนเองย่อมจะรู้สึกเกรงกลัว จึงมักไม่ค่อยมีใครให้ความร่วมมือในเรื่องนี้ ยิ่งเป็นเรื่องที่ยังมิได้มีการดำเนินคดีเป็นเพียงแต่จะขอความเห็นชอบในการจับกุม ผู้ที่ถูกขอความเห็นชอบยังมิได้ถูกจับ ยังไม่ไหนมาไหนได้โดยอิสระเช่นนี้ ผู้ที่จะมาให้การ เป็นพยานยอมไม่มีใครอยากมาให้การ เพราะเป็นการหาเรื่องใส่ตัวโดยไม่มีประโยชน์ ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจต้องยากลำบากในการสืบสวนสอบสวนพยาน ต้องใช้ความสามารถเกลี้ยกล่อมเป็นอย่างมาก และถ้าเจ้าพนักงานตำรวจคนใดไม่มีความสามารถในการเกลี้ยกล่อมขอความร่วมมือแล้ว ย่อมเป็นการยากที่จะหาพยานหลักฐานมาเสนอขอความเห็นชอบในการจับกุมได้ ทำให้เกิดผลเสียหายเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นปัญหาข้อขัดข้องในเรื่องการแสวงหาพยานหลักฐานก่อนจะจับกุมจึงทำความหนักใจให้แก่เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนเป็นอย่างยิ่ง

9. เราต้องยอมรับว่า การติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือคนร้ายนั้น เป็นไปได้ไม่มากนัก ยกตัวอย่าง ถ้ามีผู้กระทำผิดลี้ลับวิ่งหนีเข้าไปในสนามหลวง กรณีเช่นนี้แทบจะกล่าวได้เลยว่า โอกาสที่จะติดตามจับกุมตัวผู้ต้องหาเป็นไปได้น้อยมาก ดังนั้นจึงไม่ต่างอะไรกับมี

ผู้กระทำผิดแล้วหนีหายไปในสังคม ซึ่งเป็นกรยากที่จะติดตามจับกุมตัวได้ โดยเฉพาะในประเทศไทยที่ระบบต่าง ๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เช่นการตรวจสอบผู้กระทำผิดจากทะเบียนบ้าน ปรากฏว่าทะเบียนบ้านไม่มีชื่อบ้าง หรือมีชื่ออยู่หลายแห่งบ้าง ฯลฯ ดังนั้นเป็นต้น ดังนั้น หากเมื่อใดมีโอกาสที่จะจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้ในเวลาอันรวดเร็วแล้วก็ต้องรีบกระทำในทันที คือว่าที่จะปล่อยให้ผู้กระทำผิดหนีหายไปในสังคมไปก่อความเดือดร้อนให้แก่สังคมมากขึ้นไปอีก เจ้าพนักงานตำรวจมิได้มีความเก่งกล้าถึงขนาดดังเช่นในภาพยนตร์ ที่ผู้ร้ายคงตายตอนจบเสมอ ดังนั้นการที่มีความคิดว่าตำรวจต้องจับผู้ร้ายได้เสมอ นั้น จึงเป็นความคิดที่ค่อนข้างเพ้อฝันและไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงเสมอไปนัก

10. เนื่องจากในการจับกุมจะต้องขอรับความเห็นชอบก่อน จึงทำให้เจ้าพนักงานตำรวจที่มีความตั้งใจในการทำงานเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายทอดลอย จริงอยู่ความรู้สึกเช่นนี้ย่อมไม่ถูกต้อง แต่เราก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธได้ว่า ความรู้สึกเช่นนี้ย่อมจะต้องมีอยู่ในจิตใจของเจ้าพนักงานตำรวจบางคน เรื่องที่เป็นที่เห็นได้ชัดก็คือ หากจะไปจับกุมใคร ถ้าพยานหลักฐานไม่แน่นอน หรือคลุมเครือ ว่า มีเพียง 50 ต่อ 50 แล้ว ก็จะไม่มีการดำเนินคดีเข้าไปจับกุม เพราะถ้าจับได้ก็เป็นเพียงเสมอตัว แต่ถ้าจับไม่ได้ หรือเกิดความผิดพลาด ผลร้ายก็จะตกอยู่กับตัว ความรู้สึกเช่นนี้ เป็นการยากที่จะลบเลือนออกไปจากจิตใจของเขาเหล่านี้ได้ โดยเฉพาะเจ้าพนักงานตำรวจชั้นผู้น้อย แต่ก็อาจมีผู้แย้งว่า เมื่อพยานหลักฐานยังมีน้อยเป็น 50 ต่อ 50 เช่นนี้ ก็ยังไม่จำเป็นต้องไปรับจับกุม ให้ใช้เวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีกเสียก่อนก็ได้ แต่แน่ใจแล้วหรือว่า เมื่อเวลาผ่านไปจะรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้มากขึ้น ตรงกันข้ามเวลาที่ผ่านไปบางครั้งอาจพยานหลักฐานสูญหายไปพร้อมกับกาลเวลาก็ได้ ทั้งนี้เพราะขณะนั้นผู้กระทำผิด ยังมีใ้ถูกจับกุม เขายอมไปไหนมาไหนได้โดยอิสระ รวมทั้งสามารถทำลายพยานหลักฐานหรือทำให้พยานหลักฐานลดน้อยลง ไปได้อย่างง่ายดายและ

ในที่สุดผลที่ติดตามมาก็คือ ผู้กระทำผิดหรืออาชญากรมีโอกาสรอกพ้นจากการจับกุมได้มากขึ้น หากเขาสามารถทำลายพยานหลักฐานให้สูญหายหรือลดน้อยลงไปได้เป็นส่วนมากเสียก่อน

11. นอกจากนี้ กรณีอาจเป็นไปได้ว่า ในระหว่างที่เจ้าพนักงานตำรวจกำลังรวบรวมพยานหลักฐานอยู่นั้น ผู้กระทำผิดอาจรู้ตัวก่อน เมื่อเป็นเช่นนั้น หากเขาจะคิดหนี เขาก็สามารถหลบหนีไปได้ในทันที และถ้าเจ้าพนักงานตำรวจจะได้รับความเห็นชอบให้จับกุม ผู้กระทำผิดนั้นก็หลบหนีไปได้ไกลเกินกว่าที่จะติดตามเสียแล้ว หรือผู้กระทำผิดที่เป็นอาชญากร อาชีพ หรืออาชญากรประเภทที่อยู่ในวงสังคมชั้นสูง หรือมีอิทธิพลมากก็สามารถที่จะหาช่องทาง ตลอดจนหนทางแก้ไขมิให้ถูกจับกุมได้ โดยใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่ หรืออิทธิพลในทางอื่น ๆ และเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจไม่ได้รับความเห็นชอบในการจับกุม ก็ไม่สามารถที่จะไปจับกุมบุคคลเหล่านั้นได้ นอกเสียจากจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่อไปอีกจนเป็นการแน่ชัด ซึ่งการรวบรวมพยานหลักฐานต่อไปอีกนี้ อาจจะไม่มียุทธศาสตร์เพิ่มเติมนั้น เพราะผู้กระทำผิดที่อิทธิพลยอมใช้วิธีการทุกหนทุกแห่งในการทำลายพยานหลักฐานให้หมดไปตั้งแต่ที่ถือตัวมาแล้ว

12. ในความนึกบางความนึก เช่น ความนึกเกี่ยวกับกรกระทำให้เกิดเพลิงไหม้ ไม่ว่าจะเจตนาหรือประมาท หากจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว จึงขอความเห็นชอบในการจับกุมตามข้อบังคับแล้ว การจับกุมจะเป็นไปได้อย่างนี้ เพราะคดีดังกล่าวนี้ พยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ ล้วนแล้วแต่อยู่ในบ้านที่เกิดเหตุทั้งสิ้น และส่วนมากก็เป็นมิคาเมรคาหรือญาติพี่น้องกัน การที่เจ้าพนักงานตำรวจไปสอบสวนบุคคลเหล่านี้ เพื่อยืนยันว่าเห็นใครทำเพลิงไหม้ ย่อมไม่เกิดผล ทั้งนี้เพราะผู้ที่เป็นมิคาเมรคาหรือญาติพี่น้องกันนั้น ใครเล่าที่จะให้การยืนยันว่าพวกพ้องของตนเองเป็นผู้กระทำผิด ทุกคนจะอ้างว่าไม่รู้ไม่เห็นทั้งสิ้น การจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดในความนึกเกี่ยวกับเพลิงไหม้จึงไม่เป็นผลนัก ดังเป็นที่ปรากฏอยู่เสมอว่า มีการเกิดเพลิงไหม้ขึ้นบ่อยครั้ง แต่ครั้งใดก็ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นอย่างมาก แต่เจ้าพนักงานตำรวจก็ไม่สามารถ

จับกุมผู้กระทำผิดได้

13. ในความผิดตาม พ.ร.ช. การพนัน โอกาสที่เจ้าพนักงานตำรวจจะรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อขอความเห็นชอบในการจับกุมผู้ลักลอบเล่นการพนันนั้นไม่มีทางเป็นไปได้เลย นอกเสียจากจะจับกุมในขณะที่กำลังเล่น ซึ่งถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการเล่นการพนันนั้น มีผู้เล่นหลายคน บางแห่งก็เล่นกัน 40-50 คนหรือมากกว่านั้น และการเล่นก็ไม่เป็นที่ ผู้เล่นใช้วิธีการหลีกเลี่ยงให้รอดพ้นจากการจับกุมโดยวันนี้อาจจะเล่นในเขตสถานีตำรวจแห่งหนึ่ง แต่พอวันรุ่งขึ้นก็ย้ายไปเล่นการพนันกันอีกในเขตสถานีตำรวจอีกแห่งหนึ่ง และผู้เล่นก็อาจจะเปลี่ยนไป เช่นวันนี้คนคนหนึ่งอาจจะเล่น แต่พอวันรุ่งขึ้นก็ลับหยุดเล่นและมีคนอื่นมาเล่นอีก เป็นอยู่เช่นนี้ จึงเห็นได้ว่า หากเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อยืนยันว่าใครเป็นผู้เล่นบางจะยากลำบากเพียงใด และพยานคนใดที่จะยินยอมหาเรื่องใส่ตัวมาให้ ถอยกว่าแก่เจ้าพนักงานตำรวจ

14. ในความผิดที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดในคดีอื่นด้วย ก็เป็นปัญหาแก่เจ้าพนักงานตำรวจปฏิบัติว่า จะปฏิบัติอย่างไร ตัวอย่างเช่น ผู้ต้องหาถูกจับกุมมาในความผิดเกี่ยวกับลักทรัพย์ รอดยนต์คันหนึ่ง โดยเจ้าพนักงานตำรวจได้ขอความเห็นชอบในการจับกุมมาโดยถูกต้องตามข้อบังคับ ทอมระหว่างสอบสวนผู้ต้องหารับสารภาพว่าได้เคยลักทรัพย์รอดยนต์มาแล้วหลายคันโดยลักมาจากเซตห้องที่สถานีตำรวจหลายแห่ง แต่ไม่มีพยานหลักฐานอื่นใด นอกจากเจ้าของรถที่ถูกลักซึ่งก็ไม่ได้เห็นผู้ต้องหาในขณะที่กระทำความผิด ความผิดดังกล่าวจึงมีแต่เพียงคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเท่านั้น กรณีเช่นนี้จึงเป็นปัญหาว่า ถ้ามีแต่เพียงคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเท่านั้น หากเสนอขอความเห็นชอบในการจับกุมไป จะได้รับความเห็นชอบหรือไม่

15. อุปสรรคข้อขัดข้องของการปฏิบัติตามข้อบังคับดังกล่าวมีอีกประการหนึ่ง คือ ในความผิดบางความผิด เจ้าพนักงานจะต้องกระทำอย่างตอเนื่อง และต้องติดตามผู้กระทำผิดไปในทันที ตัวอย่างเช่นกรณีคนร้ายลักทรัพย์จากกรุงเทพฯ ไปขายทางจังหวัด ตามทางสืบสวนทราบว่าไปขายที่จังหวัดเชียงใหม่ แต่ยังไม่ทราบว่าไปขายให้กับใคร เจ้าพนักงานตำรวจจะขอความเห็นชอบในการจับกุมต่อผู้มีอำนาจให้ความเห็นชอบในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นสถานที่เกิดเหตุเพื่อจับกุมผู้รับซื้อของโจรก่อนก็ได้ เพราะยังไม่รู้ว่าจะไปจับกุมใคร เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องเดินทางไปยังจังหวัดเชียงใหม่ และเมื่อพบผู้กระทำผิดฐานรับซื้อของโจร ก็ยังจับกุมไม่ได้ จะต้องย้อนกลับมากรุงเทพฯ เพื่อขอความเห็นชอบในการจับกุม กรณีเช่นนี้เป็นปัญหาว่าจะขอความเห็นชอบที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีใช้สถานที่เกิดเหตุได้หรือไม่ก็ยังไม่เป็นปัญหาอยู่ และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่ารถคันดังกล่าว คนร้ายได้ขายไปให้นาย ก. ที่จังหวัดอุบลราชธานี นาย ก. ขายต่อให้ นาย ข. ที่จังหวัดนครราชสีมาเช่นนี้ เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องย้อนกลับมาตั้งคนสอบสวนที่กรุงเทพฯ แล้วขอความเห็นชอบในการจับกุมที่ละคนอย่างนั้นหรือ ซึ่งถ้าจะต้องปฏิบัติเช่นนี้จะมีปัญหา เจ้าพนักงานตำรวจจะสามารถติดตามจับกุมคนร้าย และยึดทรัพย์ของกลางมาคืนให้เจ้าของผู้เสียหายได้หรือไม่ เพราะกว่าจะได้ความเห็นชอบให้จับกุมคนร้ายเหล่านั้นอาจจะหนีไปไกลแล้ว โดยอาศัยโอกาสที่เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องเสียเวลาในการ เดินทางย้อนกลับมาเพื่อขอความเห็นชอบในการจับกุม

16. เหตุผลประการสุดท้ายก็คือ เจ้าพนักงานตำรวจเป็นเพียงเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมขั้นต้นเท่านั้น เรายังมีพนักงานอัยการและศาลอีก เป็นผู้ลั่นกรองพิจารณาจนถึงขั้นสุดท้ายก่อนที่จะมีการลงโทษ ดังนั้นการที่มาควบคุมเครื่องครุภัณฑ์เจ้าพนักงานตำรวจจนเป็นอุปสรรคต่อการปราบปรามผู้กระทำผิด ย่อมไม่ก่อให้เกิดผลดี เพราะการจับกุมผู้กระทำผิดเป็นเรื่องที่ต้องกระทำโดยรวดเร็ว ควรต้องเข้าใจว่าการใช้ดุลพินิจจับกุมเป็นคนละเรื่องกับการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้อง และดุลพินิจในการพิพากษาคดี จะให้เจ้าพนักงานตำรวจใช้ดุลพินิจ

ในการจับกุม ให้อยู่ในระดับเดียวกับคุณพิณิจในการพิพากษาคดีนั้นยอมเป็นไปไม่ได้ เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นก็จะไม่มีกรณีศาลยกฟ้อง กล่าวคือเมื่อมีการฟ้องศาล ศาลจะต้องลงโทษเสมอ และนอกจากนี้ตามประมวลกฎหมายอาญา ให้อำนาจศาลความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบไว้แล้ว ซึ่งต้องระวางโทษที่หนักมาก หากเจ้าพนักงานผู้ใดปฏิบัติหน้าที่มิชอบก็ต้องรับผิดเช่นเดียวกัน จึงหาความจำเป็นอันใดที่จะต้องมาควบคุมการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานอื่นให้เป็นการเข้าซ้อนกับความผิดที่กำหนดควบคุมไว้แล้วไม่ อนึ่งตามข้อบังคับดังกล่าวได้มอบหมายให้เฉพาะกรณีที่ยังค้างการขึ้นไปให้จับกุมได้นั้น ๆ ก็เท่ากับเป็นการไม่ไว้ใจตำรวจระดับผู้กำกับ การหรือรองผู้บังคับการซึ่งท่านเหล่านั้นเป็นผู้มีชีวิตรับราชการอันยาวนาน มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะใช้ดุลพินิจในการจับกุมคุมขังมากเพียงพออยู่แล้ว ควรจะผ่อนคลายการวินิจฉัยให้กับท่านต่าง ๆ เหล่านี้บ้าง

ด้วยเหตุที่ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา ฉบับที่ 1, ฉบับที่ 2, และฉบับที่ 3 มีอุปสรรคและผลเสียมากมายหลายประการดังที่กล่าวมา และระหว่างที่มีการไขข้อบังคับทั้ง 3 ฉบับนี้ ประชาชนโดยทั่วไปมิได้มีโอกาสได้ศึกษาข้อบังคับนี้อย่างลึกซึ้ง และไม่มีโอกาสที่จะเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา ก็ไม่มีโอกาสที่จะทราบผลเสียของข้อบังคับนี้อย่างไรบ้าง ผู้ที่เข้าใจถึงผลเสียอย่างต่องแท้ก็คือผู้เสียหายที่ถูกประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน เขาเหล่านั้นต้องการที่จะให้เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมผู้กระทำผิดได้โดยรวดเร็วในทันที แต่ปรากฏว่าเจ้าพนักงานตำรวจมีอาสของความต้องการหรือเยี่ยงยากความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ทันที ผลจึงเท่ากับว่าเป็นการซ้ำเติมความเสียหายให้กับผู้เสียหายเข้าไปอีก ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ 1, ฉบับที่ 2, และฉบับที่ 3 ดังกล่าว จึงมองดูคล้ายกับว่าเป็นข้อบังคับที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา มากกว่าที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ดังนั้นกรมตำรวจจึงได้มีบันทึกที่ มท. 0503/18172 ลงวันที่ 5 สิงหาคม 2524 เสนอไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ขอยกเลิกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฉบับดังกล่าวเสีย โดยมีเหตุผลก่อนหนึ่งดังนี้

".....ในภาวะบ้านเมืองปัจจุบัน ซึ่งกำลังประสบปัญหาอาชญากรรมรุนแรง และมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก จนกระทั่งรัฐบาลต้องเร่งแก้ปัญหาอาชญากรรม โดยมอบหมายนโยบายให้กระทรวงมหาดไทยและกรมตำรวจดำเนินการให้ปรากฏผลลดลงภายในสิ้นปีงบประมาณ 2524 ทั้งนี้ รัฐบาลตระหนักว่าการกระทรวงมหาดไทยได้แถลงนโยบายไว้อย่างชัดเจนเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2524 นี้ จึงจำเป็นต้องที่จะต้องแก้ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ให้มีความคล่องตัวภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่ ไม่ควรมีข้อบังคับจำกัดอำนาจหน้าที่ในการจับกุมสอบสวนคดีอาญาของเจ้าพนักงาน อันจะเป็นอุปสรรคในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม นอกเหนือไปจากที่มีบทกฎหมายบัญญัติไว้แล้วอีก สำหรับปัญหาข้อขัดข้องที่มีอยู่ ควรที่จะได้หยิบยกขึ้นมาพิจารณาโดยรีบด่วน หากปัญหาข้อขัดข้องใดสามารถที่จะแก้ไขได้ และหากปล่อยให้ถือปฏิบัติต่อไปแล้ว จะเป็นการชักขวางการปฏิบัติหน้าที่จนเกิดผลเสียหายต่อทางราชการ ก็ควรที่จะยกเลิกข้อบังคับ ๆ เสีย

กรมตำรวจได้พิจารณาแล้วเห็นว่า

1. ในเรื่องการจัดกุม

ตามที่ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 ข้อ 1 กำหนดไว้ว่า นอกจากกรณีที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญามาตรา 78(1)(2) และ (4) มาตรา 117 กรณีการปฏิบัติตามหมายจับของศาล กรณีการจับในคดีความผิดลหุโทษ คดีความผิดตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก และคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกินสองพันบาท และการจับในกรณีฉุกเฉินและจำเป็นอย่างอื่น ก่อนที่จะทำการจับกุมหรือออกกฎหมายจับบุคคลใด เจ้าพนักงานจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอที่จะเชื่อได้ว่าผู้นั้นกล่าวหาได้กระทำความผิดอาญา เพื่อขอรับความเห็นชอบจาก

ผู้มีอำนาจให้ความเห็นชอบในการจับกุม หรือออกหมายจับเช่นนี้ ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ กล่าวคือ กรณีเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้ว และกำลังจะหลบหนี ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (3) บัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมได้ทันทีโดยไม่ต้องมีหมายจับอยู่แล้ว แต่ข้อบังคับ ๖ ดังกล่าว กลับห้ามมิให้ทำการจับกุมทันทีโดยจะต้องขอรับความเห็นชอบเสียก่อนจึงจะจับกุมหรือออกหมายจับได้ อันเป็นผลให้บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (3) ไม่มีผลใช้บังคับอย่างสิ้นเชิง โดยที่บทบัญญัติตามมาตรา 78 (3) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่จะใช้ดุลพินิจจับกุมผู้ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าได้กระทำความผิดแล้วและกำลังจะหลบหนีได้ทันที เพื่อไม่ให้มีโอกาสหลบหนีไปได้ ซึ่งตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวนี้สอดคล้องกับมาตรการของกรมตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงอยู่ในขณะนี้ โดยจัดให้มีศูนย์วิทยุในชายต่าง ๆ เพื่อสั่งการทางวิทยุแก่บรรดารถสายตรวจที่ประกอบด้วยรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ตลอดจนคนตรวจตามจุดต่าง ๆ เพื่อคอยสกัดจับคนร้ายที่กระทำความผิดแล้วหลบหนีไม่ได้ทันทีทันใด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความอบอุ่นใจแก่ประชาชนผู้สุจริต และเป็นการปราบปรามคนร้ายได้ทันที่ซึ่งก่อนที่จะมีข้อบังคับ ๖ ดังกล่าวนี้ เจ้าพนักงานตำรวจสามารถทำการจับกุมได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 (3) ตลอดมา แต่หลังจากได้ถือปฏิบัติตามข้อบังคับ ๖ นี้มาแล้ว ตำรวจก็ไม่สามารถทำการจับกุมคนร้ายในกรณีเช่นนี้ได้ จำเป็นต้องขอรับความเห็นชอบตามหลักเกณฑ์ของข้อบังคับ ๖ ดังกล่าวเสียก่อน เป็นเหตุให้มาตรการในการตั้งจุดสกัด ที่กรมตำรวจมุ่งใช้ในการสกัดจับคนร้ายไม่ได้ผลโดยสิ้นเชิง ทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาในการขอรับความเห็นชอบจากผู้ที่ได้รับมอบหมายตามข้อบังคับ ๖ อยู่อีกหลายประการ ดังกล่าวแล้วข้างต้น ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ๖ ฉบับนี้จึงเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของ

กฎหมายและเป็นอุปสรรคอย่างใหญ่หลวงต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกัน ระวัง ปราบปราม อาชญากรรม จริงอยู่ เจตนาในการออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ฯ ฉบับนี้ก็เพื่อจะคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ ป้องกันมิให้ถูกจับกุมโดยยังไม่มีพยานหลักฐานแน่ชัดว่าเป็นผู้กระทำผิด ซึ่งนับว่าเป็นเจตนาดี แต่ในทางตรงข้าม นอกจากจะเป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์ประสงค์ของกฎหมายดังกล่าวแล้ว อาจจะทำให้เกิดการคุ้มครองผู้กระทำผิดใหม่โอกาสหลบหนีพ้นเงื้อมมือของกฎหมายไปได้สะดวก อันจะทำให้อาชญากรเกิดความอึกเขิมกำเริบต่ออาชญากรรมขึ้นโดยไม่เกรงกลัวว่าจะต้องถูกจับกุม ซึ่งจะเป็นผลร้ายต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์มากกว่า คอยเหตุนี้ กรมตำรวจจึงเห็นควรยกเลิกข้อบังคับ ฯ ในส่วนนี้เสีย

ส่วนในกรณีที่ยังสงสัยกันว่า ผู้ต้องหาหรือผู้ที่ถูกจับจะได้รับการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมจากเจ้าพนักงานตำรวจจับนั้น ในเรื่องนี้ได้มีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 บัญญัติความผิดและบทลงโทษเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริตอยู่แล้ว และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 90 ยังเปิดโอกาสให้มีการใช้สิทธิขอให้ศาลไต่สวน ซึ่งหากศาลฟังได้ว่ามีการจับกุมคุมขังโดยผิดกฎหมายแล้ว ศาลก็มีอำนาจสั่งปล่อยได้

นอกจากนี้ ทางราชการก็ได้มีระเบียบกำหนดวิธีการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนไว้โดยรัดกุมอยู่แล้ว กล่าวคือ เมื่อเห็นว่าการจับกุมคุมขังหรือสอบสวนไม่ได้รับความเป็นธรรม ในเขตกรุงเทพมหานครก็อาจร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น เพื่อพิจารณาให้ความเป็นธรรมได้ ส่วนในจังหวัดอื่น ๆ ก็อาจร้องเรียนขอความเป็นธรรมต่อผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการสอบสวนคดีอาญาในจังหวัดอื่น พ.ศ. 2518 ลงวันที่ 16 มิถุนายน 2518 ได้อยู่แล้ว ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน เรียกสำนวนมาตรวจพิจารณาสิ่งที่เห็นสมควร รวมทั้งการสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว สั่ง

เปลี่ยนตัวพนักงานสอบสวนหรือให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมสอบสวนคดีเรื่องนั้น
 ควบคู่ได้ โดยให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ
 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 และเป็นพนักงานสอบสวนตามมาตรา
 140 ควบคู่ .....

ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้บังเกิดผลดีต่อประชาชนส่วนรวมและเพื่อความคล่องตัวใน
 ทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง จึงสมควรยกเลิกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย
 ระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2523 นี้เสีย"

หลังจากที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้รับเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและ
 ข้อขัดข้องที่เกิดจากการปฏิบัติตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยจากกรมตำรวจแล้ว ก็ได้มี
 คำสั่งให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณาในปัญหาเรื่องนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาถึงผลดี และ
 ผลเสียโดยละเอียดและใช้เวลานานพอสมควร ในที่สุดคณะกรรมการก็มีความเห็นควรแก้ไข
 ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยนี้เสียใหม่ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้เห็นชอบด้วย
 และได้ออกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา (ฉบับที่ 4)
 พ.ศ. 2525 มาใช้แทน ซึ่งข้อบังคับตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม 2525 เป็นต้นมา ข้อบังคับ
 ดังกล่าวนี้นี้มิได้ถูกยกเลิกไปตามเสนอของกรมตำรวจ แต่ได้ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยในส่วน
 ที่เกี่ยวกับการจับกุม ได้จำกัดกรณีที่จะต้องขอความเห็นชอบในการจับกุมเหลืออยู่เพียง 2
 กรณีเท่านั้น คือ กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66 (1) หรือ (2)
 ซึ่งก็จะต้องใช้เวลาในการติดตามบุคคลต่อไปว่าจะมีผลต่อประชาชนส่วนรวมเพียงใด

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ว่า กระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีขึ้นมาใช้บังคับแก่เจ้าพนักงานตำรวจอีกส่วนหนึ่งต่างหาก ซึ่งระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีนี้ ได้กำหนดวิธีการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ เป็นการขยายความตามกฎหมาย คือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ชัดเจนขึ้น และบางส่วนก็ได้กำหนดเพิ่มเติมขึ้นใหม่ เช่น กรณีการจับกุมบุคคลประเภทต่าง ๆ เป็นต้น เนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจมีหลายระดับ ตั้งแต่ระดับร้อยตำรวจตรีขึ้นไป และระดับต่ำกว่าร้อยตำรวจตรีลงมา ซึ่งความรู้ความเข้าใจย่อมแตกต่างกัน แต่ต่างก็มีหน้าที่เหมือนกันในเรื่องการจับกุม และตรวจค้น ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีจึงใช้ถ้อยคำที่ง่ายต่อการเข้าใจ ไม่ว่าเจ้าพนักงานตำรวจจะมีพื้นความรู้ที่แตกต่างกันอย่างไรก็สามารถอ่านศึกษาและทำความเข้าใจได้ง่าย และโดยที่เจตนารมณ์ของกระทรวงมหาดไทยที่ออกระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีนี้มาใช้บังคับ ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนต่อการถูกจับกุม และตรวจค้น จากการใช้ปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจ ดังจะเห็นได้จากข้อความในระเบียบหลายตอนดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ระเบียบดังกล่าวจึงก่อให้เกิดผลดีต่อประชาชนโดยทั่วไป อนึ่งการที่ระเบียบดังกล่าวออกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของเจ้าพนักงานตำรวจ ระเบียบนี้จึงมีลักษณะเป็นสภาพบังคับ ผู้ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามก็จะต้องถูกพิจารณาลงโทษทางวินัยของข้าราชการ และหากการฝ่าฝืนนั้นเป็นการผิดกฎหมาย ผู้ฝ่าฝืนก็ย่อมมีความผิดตามกฎหมายนั้น ๆ อีกส่วนหนึ่งต่างหากด้วย ซึ่งสภาพบังคับต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมส่งผลไปถึงประชาชนโดยทั่วไป ก็ย่อมจะต้องได้รับการปฏิบัติจากเจ้าพนักงานตำรวจด้วยวิธีการที่ถูกต้องและชอบธรรมเสมอหน้ากัน